

Slourenski dom

Ste. 256

V Ljubljani, sredo 10. novembra 1937

Leto II.

Bivši voditelj angleškega delavstva in dolgoletni predsednik angleške vlade

Ramsay MacDonald - umrl

London, 10. nov. o. S parnika »Reina del Pacifico« je sinoči ob 20.45 prišel radiogram, da je na parniku, ki pluje v Južno Ameriko, umrl zaradi srčne kapi bivši voditelj angleške delavske stranke in dolgoletni predsednik angleške vlade Ramsay MacDonald. MacDonald je v spremstvu svoje druge hčere Sheile potoval na oddih v Argentino in Brazilijo. Z njim je zapustila svet ena najmočnejših in najvidnejših angleških političnih oseb.

MacDonald se je rodil 12. oktobra 1866 v škotski vasi Lossiemouth iz delavske rodbine. Bil je najprej v trgovski službi, potem je postal tajnik radikalnega politika Lougha, nakar se je docela posvetil pisateljevanju. L. 1893. je z nekaterimi nasprotniki revolucionarnega socializma in razrednega boja ustanovil neodvisno delavsko stranko, ki je s svojim nastopom in pametnim delom onemogočila med angleškim delavstvom širjenje revolucionarnih razrednih gibanj. L. 1900. je postal tajnik delavske stranke, katero je privedel do prvih zmag pri volitvah v poslansko zbornico. Od l. 1906. dalje je bil sam poslanec industrijskega okraja Leicester. S svojo stranko je 1914 nastopal proti temu, da je Anglija začela vojno. Zaradi tega je moral veliko trpeti in je bilo celo njegovo življenje ogroženo. Krivdo za svetovno vojno je MacDonald pripisoval Rusiji in Franciji. Zato je tudi nasprotoval versajskemu miru in njegovim posledicam. Vodil je hud boj proti ostalima angleškima političnima strankama, dokler ni Anglija dobila delavske vlade, v kateri je predsedoval on.

MacDonald je vodil usodo Anglije in njenega imperija v najtežjih letih, ko so se začele šele kazati posledice svetovne vojne. Najtežje vprašanje je povzročila gospodarska kriza, ki je prinesla razvrednotenje funta, dalje ureditev indijskega vprašanja in razorožitev sveta. Tem težkim nalogam tudi MacDonaldova vlada ni bila kos, čeprav je njen

zun, minister Henderson predsedoval razorožitveni konferenci 1929 in sklenil londonski pomorski sporazum med Francijo, Italijo in Anglijo. L. 1930 se je od MacDonalda odcepilo levo krilo njegove stranke zaradi tega, ker je MacDonald zmanjšal brezposelne podpore. MacDonald je l. 1931. odstopil, zlasti ker so se tudi razmere v Indiji vsebolj zaostrovale.

Po odstopu vlade se je MacDonald ločil od delavske stranke ter sestavil narodno, nadstrankarsko vlado, kateri je njegova bivša stranka nasprotovala. MacDonalda so iz njegove stranke izključili z njegovimi ožimi sodelavci vred. Ta, tretja MacDonaldova vlada, je vodila usodo Anglije od 1931 v najhujših letih krize, izvedla je volitve 1931, pri katerih je dobila večino, 1935 je zaradi novega političnega stanja MacDonald odstopil, vlado je prevzel Baldwin. Novemberske volitve 1935 so prinesle MacDonaldu poraz, od katerega se ni več opomogel in je izjavil: Jaz sem obrabljen mož in bi rad spal...

Letos 28. maja se je z Baldwinom vred docela poslovil od politike, ne da bi kdo kaj opazil.

MacDonald je že dalje časa imel hudo očesno bolezen, drugače pa je bil zdrav in je njegova smrt prišla docela nepričakovano, kljub temu, da je bil star 71 let.

Z 11. je Anglija izgubila enega svojih krmarjev v najtežjih časih in Evropa eno najvplivnejših svojih osebosti.

Govor predsednika angleške vlade

Anglija za prijateljstvo z Nemčijo in Italijo

London, 10. novembra. o. Sinoči je imel predsednik angleške vlade Chamberlain velik političen govor na slavnostni večerji, ki jo vsako leto priredijo, ko prevzame novi londonski župan svojo službo. V svojem govoru je dejal, da Anglija iskreno želi sporazuma z Italijo in Nemčijo na podlagi vzajemnega prijateljstva in slege. Evropske in svetovno ozračje zastrepila tekma v oboroževanju, ki jo bo mogoče ustaviti le, če se bodo največje države na svetu zavzele za to. Podaljšanje spora na Daljnem vzhodu lahko zelo škoduje velikim narodom. Predlog za sporazumno sodelovanje na bruseljski konferenci je prvi korak k izpolnitvi želja, ki jih je izrazil predsednik Roosevelt, da naj se namreč upostavi tesnejše sodelovanje med narodi, ki žele mir, da tako podpro odstranjevanje težav v vseh delih sveta.

Govoreč o Evropi je rekel Chamberlain, da je najbrž največji uspeh španske krize v tem, da se je upostavilo tako tesno sodelovanje med

Anglijo in Francijo. Govoreč o Franciji je opozoril na velike gospodarske in finančne težave, ki so težile to državo v zadnjih letih.

Rekel je še, da je danes gospodarski položaj že boljši, kot pa je bil v letu 1929. Svet bo tudi našel sredstev, da se osvobodijo tekm v oboroževanju in strahu, ki ga taka tekma vsiljuje vsem ljudem.

Zaradi pristopa Italije k protikomunistični zvezi

Rusija ne bo več sodelovala v Bruselju

Bruselj, 10. nov. o. Voditelj sovjetskega zastopstva na sestanku devetih velesil v Bruslju je včeraj po kratkem razgovoru z angleškim zun. ministrom Edenom in z voditeljem ameriške delegacije nenadno odstopal v Moskvo. Njegov odhod razlagajo tako, da bo Sovjetska Rusija zaradi podpisa proti-

komunistične zveze med Italijo, Nemčijo in Japon- sko do dna spremenila svoje stališče do vseh evropskih vprašanj. Sovjetska Rusija smatra pristop Italije k nemško-japonski zvezi kot sovražno dejanje in je proti njemu protestirala ter ga označuje kot fašistiški poskus zato, da bi Rusijo počasi izrinili iz evropskega političnega življenja. Kaj bo Sovjetska Rusija naredila zaradi tega, še ne vedo, morda bo odpovedala pogodbo o nenapadanju iz leta 1933. Rusija bo tudi resno posvarila Poljsko, naj nikar ne pristopa k tej zvezi.

Zdi se pa, da bo odhod voditelja sovjetskega zastopstva s tega sestanka ugodno vplival na japonski odgovor, zlasti še, ker se sovjetsko zastopstvo ne bo brez Litvinova udeleževalo nobenih razgovorov in tudi ne bo Rusija sodelovala v posredovalnem odboru, ki ga mislijo za pomiritev Japonske s Kitajsko sestaviti iz zastopnikov Anglije, Francije, USA, Belgije in Italije, a verjetno je, da bo vse odposlanstvo kmalu odšlo iz Bruselja.

Po nekih poročilih, ki jih pričakujejo nekatere delegacije na konferenci devetih, da bodo USA, Anglija in Rusija obsodile trojni protikomunistični dogovor. Mislijo, pravi to poročilo, da prihaja Eden v Bruselj z že sklenjenim dogovorom z USA o vseh teh vprašanjih. Tudi mislijo, da se je razgovor, ki ga je imel v ponedeljek Norman Dawis z Litvinovim, nanašal na to vprašanje.

Delbosova pot v države Male zveze

Pariz, 10. nov. Havas. Zunanji minister Delbos bo potoval po Srednji Evropi med 10. in 25. decembrom. Načrt potovanja še ni točno določen, vendar se govori, da bo najprej obiskal Varšavo, nato Prago, Bukarešto in Beograd.

Delbos odgovarja s tem potovanjem na vabila, ki so mu jih dostavili med njegovim bivanjem v Parizu kralj Karol II., maršal Rydz Smigly, Beck, Krofta, dr. Stojadinović in Tatarescu, domnevajo pa, da bo skušal vplivati na te države, da se ne bi priključile protikomunistični zvezi.

Varšava, 10. novembra. AA. (Havas.) Poljski politični krogi so z veliko simpatijo sprejeli vest o obisku francoskega zunanjega ministra Delbosa v Varšavi. V vladnih krogih izjavljajo,

da sta Delbos in Beck imela pogosto priložnost za skupno sodelovanje in naglašajo, da bo sestanek med Delbosom in Beckom v Varšavi še bolj utrdil prijateljske zveze med Poljsko in Francijo. V teh krogih dodajajo, da so bili sicer trenutki, ko so vladala med Poljsko in Francijo razna nesoglasja, vendar so vse te težkoče odstranjene in se je francosko-poljsko razmerje znatno popravilo, odkar vodi francosko zunanje ministrstvo Delbos. Dalje pa poudarjajo važen pomen vojaškega sodelovanja med obema zaveznikiškima narodom. Čeprav program Delbosovega obiska še ni določen, izjavljajo vladni krogi, da se bodo razgovori vršili v atmosferi pripravnosti in popolnega medsebojnega razumevanja.

Kratka ugotovitev o resnici

Na naše prve kratke in jasne ugotovitve glede spora v »Jutrovem« koncernu, je »Jutro« odgovorilo z mogočno gesto, češ da ni vredno, da bi na resnico odgovarjalo. V soboto smo temu inspektorju resnice in pravice postavili nekaj kratkih, morda bodočih vprašanj o eporu pri »Jutru«, o tožbah med lastniki delnic, o okrožnicah g. Ribnikarja itd. Na ta kratka vprašanja ni bilo treba odgovarjati na dolgo in na široko, kakor na primer na vprašanja o narodnem eno- dvo- in troedinstvu, marveč bi se nas »Jutro« po svoji časnikarski dolžnosti lahko iznebilo s kratkim »da« ali »ne«. »Jutro« tega ni storilo, marveč je po isti časnikarski dolžnosti, kakor že toliko resnic, tudi to nepriljubeno resnico zamolčalo in ni nanjo odgovorilo, niti dejalo, da bi bila fantastična. Resnica, o kateri »Jutro« molči, pa je, kakor vemo iz vsakdanje skušnje zelo neizpodbitna, splošno veljavna in ponavljajoča se slovenski narod zelo koristna... Po svoji časnikarski dolžnosti smo bili prisiljeni to ugotoviti kljub temu, da vemo, da se »Jutro« resnično boji najmanj tako kakor federacije, klerikalcev ali vrnitve g. Ribnikarja v svoje kraljestvo...

Združenje brivcev, frizerjev in kozmetikov v Ljubljani ima za nedeljsko tekmovalno ogromno daril, katera so razstavili v izloženem oknu »Salona Mila« na Tyrševi cesti 7. Še par dni, pa bodo krasna darila, kot n. pr. dragocena zrcala, trdnice »Spectrum«, pokali in druga častna ter spominska darila v rokah vnetih tekmovalcev in tekmovalcev, katerih število znaša nad sto. Za naše razmere je ta odziv rekord svoje vrste.

Tovorno avtomobilska nesreča

Ježica, 10. novembra.

Opekarna Kroneger & Piculin v Podborštu, ki je kupila tamošnjo staro Jerkovo opekarno, je danes jutraj naložila 4 tone opeke na tovorni avto, da bi jo odpeljal v smeri proti Savi. Davi je bila okoli Podboršta in Ježice prav gosta megla. S tovornim avtom so se vozili poleg šoferja še pomožni šofer in dva delavca. Opekarna zaposluje povečini prekmurske delavce. V kabini pri šoferju sta še sedela pomožni šofer in eden delavec, drugi delavec pa se je vsedel zadaj na opeko.

Na občinski cesti, ki vodi iz Podboršta proti Sv. Jakobu, je v megli v mesto vozila mleko neka kmetica. Na hudem ovinku pri Ježi ob Savi se je hotel šofer s težkim tovornim avtom ogniti na desno, pa je hudo zavil na ovinku, kjer je do 5 m visoka strmina. Avto se je prevrnil. V kabini sedeči šofer in tovariša so bili izven nevarnosti ter je delavec dobil le majhne praske. Na opeki sedečega delavca, ki je doma iz Prekmurja, pa je avto pokopal in je bil na licu mesta mrtel, ker je dobil prav hude poškodbe po vsem telesu in mu je bil zdrobljen tudi prsni koš. Nesreča se je primerila okoli 5.45 davi ter je bila orožniška postaja že čez četiri ure o nesreči obveščena.

Komandir postaje, narednik Alojzij Jenko, je takoj z enim orožnikom odšel na kraj nesreče, da ugotovi dejanski stan. Pri avtomobilu je ostal orožnik za stražo, komandir pa je hitro sestavil poročilo in se odpeljal v Ljubljano, da poroča o dogodku žandarmerijski komandi in drž. tožilstvu. Državno tožilstvo bo odredilo lokalni ogled, da ugotovi vzrok nesreče, ki se je zgodila, kakor omenjeno, na ovinku v Ježi pri Gričarju na levem

Vesti o Mussolinijevem sinu

Pariz, 10. novembra. AA. Havas: »Matine« prinaša vest iz Londona, da kljub zanikanju iz Rima vesti iz Barcelone in Valencije potrjujejo, da je starejši Mussolinijev sin Bruno Mussolini moral s svojim letalom pristati na ozemlju rdeče Španije, ker so protiletalski topovi poškodovali njegovo letalo. Sedaj je jetnik vladnih čet.

Špansko veleposlanstvo v Londonu je sinoči izjavilo, da nič ne ve o usodi Mussolinijevega sina. Italijansko veleposlanstvo je tudi izjavilo, da ničesar ne ve o usodi mladega italijanskega letalskega častnika.

Neki londonski časnikar se je obrnil na italijansko propagandno ministrstvo, odkoder so mu odgovorili: Bruno je živ in zdrav. Vesti, da je mrtel, ranjen ali ujet so brez podlage. Ne moremo reči, kje je, ker opravlja sedaj svojo vojaško dolžnost.

Splošen umik iz Šangaia

Šanghaj, 10. novembra. AA. Reuter: Izpolnilo se je tisto, kar je napovedal poveljnik japonskih čet general Macni: Kitajci bodo izpraznili Šanghaj pred 12. novembrom. Ponoči se je umaknil glavni del kitajske vojske, zadnje straže pa odbijajo japonske oddelke, ki sledijo Kitajcem. Prvič po treh mesecih ni več borb v bližini mednarodne koncesije. Japonske čete so zavzele letališče ob 9 uri dopoldne. Drugi japonski oddelki so zavzeli Sangihao, ki je južnovzhodno od Nahsijanga.

bregru Save. Tragična nesreča prekmurskega delavca, ki je bil drugače zelo varčen in marljiv, je zgodaj jutraj vzbudila med prebivalstvom splošno sočutje.

Vesti 10. novembra

300 km rdeče španske obale bodo zaprli z minami nacionalistične bojne ladje, kakor je sporočila vlada generala Franca.

Komunistično organizacijo za ponarejanje potnih listov je odkrila newyorška policija, ki je na sedežu organizacije odkrila celo skladišče potnih listov.

Volitve bodo morale biti v kratkem v Romuniji, ker poteče sedanjí zbornici delovna doba 15. novembra.

Najhujši padec dolarja od lani na londonski borzi so zaznamovali včeraj. Padec je v zvezi z begom zlata iz Amerike v Evropo.

Za novega voditelja arabskega gibanja v Palestini so oklicali mladega Auni beja Abdul Hadija, ker bvišemu velikemu muftiji francoske oblasti v Siriji ne puste prostega delovanja.

V več švicarskih okrožjih bo v kratkem ljudsko glasovanje o prepovedi komunistične stranke in komunističnih organizacij.

Velike francoske letalske vaje za prestrašenje upornega arabskega prebivalstva so se začele včeraj v Tunisu. 120 bojnih letal vseh vrst in velikosti bo pri teh vajah preletelo vsa francoska afriška posestva in s tem dokazalo francosko vojaško moč.

Brat Otona Habsburškega, Feliks, je dospel na Dunaj in se bo prihodnje dni vpisal v avstrijsko vojno akademijo.

Krvav spor je izbruhnil med republikancema Haiti in San Domingo, ker so Dominžani poklali in pobili veliko Haitianov, ki so zaradi lakote šli k sosedom po kruha. Po posredovanju Združenih držav se bo ta spor zdaj »mirno« poravnal.

Nemški minister za delo Seldte je včeraj dospel v Holandijo, baje s študijskimi nameni.

Proti ljudski fronti in proti komunizmu je imel oster govor bostonski nadškof kardinal O'Connell na zborovanju katoliške moške organizacije »Kolumbovi vitezi«.

Brat angleškega notranjega ministra, Oliver Hoare je včeraj dopotoval v Budimpešto.

Sestavljanje ameriškega državnega proračuna je zaradi obsežnega socialnega programa predsednika Roosevelta zelo težavno in zelo počasi napreduje.

Bivši mož vojvodinje Windsorske, Simpson, ki je že dvakrat ločen, se bo znova poročil z ločeno ženo nekoga francoskega častnika. »Boljša« družba si pač lahko privoščil in prebivali karkoli.

Prvič v japonski zgodovini je začelo poslovati sodišče za sojenje političnih obtožencev, ki so se pregrešili s pripravljanjem državljanske vojne. Obtoženih je 54 ljudi, med njimi več častnikov.

Nekdanji »čudežni« filmski otrok Jackie Coogan, ki je te dni star 23 let, se bo v Hollywoodu v kratkem poročil s filmsko igralko Betty Grablejevo.

Za 10 milijonov frankov zlata so danes s parnikom »Normandie« poslali iz Newyorka v Francijo.

Za 15.000 funtov orožja in streliva so Angleži kljub vsem pozivom na bojkot prodali v dveh mesecih Japoncem. Vesti o narodno socialističnih skupinah v madžarski vojski prinašajo budimpeštanski levičarski in opozicijski listi.

Število brezposelnih v Angliji znaša po uradnih podatkih 1.399.242. V enem mesecu je število poskočilo za 51.000.

General Göring pride na politični lov v Avstrijo, kamor ga je povabil zunanji tajnik dr. Schmidt pri svojem nedavnem obisku v Berlinu.

Turčija ne bo razvrednotila svojega denarja, marveč bo njena nova vlada nadaljevala z gospodarsko obnovo države in z industrializacijo po načelih prejšnje vlade.

Izjava o protikomunistični zvezi med Italijo, Nemčijo in Japon- sko bo dal angleški zun. minister Eden danes.

Nemški poslanik v Londonu Ribbentrop, ki je kot Hitlerjev zastopnik podpisal rimsko pogodbo, je včeraj z letalom odstopal v London. Torej niso resnične vesti, da bi ga Nemčija mislila odpoklicati.

Posebno japonsko odposlanstvo potuje v Italijo, kjer bo ostalo osem tednov in si ogledalo vse politične, gospodarske socialne in kulturne ustanove.

Razstavo o rdečem nasilju v severni Španiji so odprli v Salamanci. Razstava kaže v fotografijah in dokumentih grozne slike iz komunistične vlade v Asturiji in drugod.

Prvo zastavo s kljukastim križem so izobesili včeraj v Gdansk kot vidno znamenje, da so tudi v tem mestu, ki naj bi po sklepu ZN bilo svobodno, zavladali Hitlerjevci.

Največji italijanski sanatorij so včeraj slavnostno odprli v Forliju. Sanatorij je zgrajen čisto moderno in zavzema 4000 m² protora. Takih sanatorijev bodo zgradili po vsej Italiji še 16.

Francoski uradni list je objavil uradno poročilo o podaljšanju prijateljske in vojaške pogodbe med Francijo in Jugoslavijo za pet let.

Prihodnje zimske olimpijske igre bodo po sklepu japonskega olimpijskega odbora od 3.—14. februarja 1940 v Saporu na otoku Hokaidu.

Belgija še vedno nima vlade, ker dosedanjí zunanji minister Spaak v zadnjem trenutku ni mogel poravnati osebnih nasprotij med ministrskimi kandidati.

87 rdečih španskih ladij je v francoskih lukah. Precej od njih jih je v popravilu.

Italijanski vojaški odposlanec v Parizu, general Prasca je v francoskem vojnem ministrstvu spet protestiral proti pisanju nekaterih francoskih listov, ki omalovažujoče pišejo o junaštvu italijanske vojske med svetovno vojno.

Delavske stavke v Združenih državah so precej zavre izvajanje pomorskega oborožitvenega programa. 23 vojnih ladij zaradi tega ne bo o pravem času dovršenih.

Znanost v boju z večnim ledom

Severni tečaj zemeljske krogle so dosegli drzni letalci in raziskovalci že iz različnih držav, tako da danes več ne tekmujejo v tem, komu bo uspelo priti tja. Mnogo bolj gredo vsa današnja stremjenja za tem, kako bi se dali vsi ti dosežani uspehi praktično in koristno uporabiti, da bi imel človek od njih tudi kaj haska. Severni tečaj ne velja več za neko namišljeno točko, pač pa za takšno, ki je matematično natančno določena. Toda, prav za prav še ni nikakega praktičnega pomena, če je človek dosegel najsevernejši konec zemlje. Kaj potem? Bird in drugi polarni raziskovalci se o tem izražajo zelo črnogledno. Vse naokoli samo ledene puščave brez konca. Nikjer nobenih živali in rastlin. Severni tečaj, ki je vabil vedno znova ljudi zadnjih rodov, je velikanska, belo se svetlijoča ledena plošča, brez življenja, celo sončni žarki so neizrečeno mrzli. 30 do 50 metrov debele ledene grude potiska veter sem in tja. Mraza je tam vedno okoli 50 stopinj C, alkohol zmrzne, petrolej postane bel in komaj še teče. Tako opisuje razmere na Severnem tečaju raziskovalec Bird. Kakšna nova odprava na skrajni severni konec zemlje bi imela smisel le tedaj, če bi prinesla tudi kaj koristi in bi človeku pomagala rešiti to ali ono uganke, v katero se z vso silo zagajao učenjaki.

Za uspeh treba temeljite priprave

Rusi pa so bili mnenja, da takšna odprava na Severni tečaj, ki bi bila skrbno pripravljena tudi za znanstveno raziskovanje, mora roditi uspeh. K temu pa je treba samo še drznih mož, ki ne trepetajo na vsakem koraku za svoje življenje. In tudi takšnih mož, ki so poleg tega še odlični strokovnjaki na vseh področjih, v Rusiji tudi ne manjka, kakor je pokazala zadnja ruska odprava na Severni tečaj. Toda, znanstveno raziskovanje na vse zadnje tudi ne bo rodilo zadovoljivih uspehov, če bo trajalo kakorek samo »strenutek«, kakor vsi dosežani poleti na Severni tečaj. Treba je zato temeljite priprave in zatem vestnega raziskovanja na ledenih »poljanah«, ki bi trajalo vsaj nekaj mesecev brez prestanka.

Predstraža na plavajočih ledenih ploščah

Že leta 1929 so Rusi postavili na Franc Jožefovih otokih nekako predstražo za znanstveni napad na tečaj, vendar pa z njo niso bili zadovoljni. Uvideli so, da je nujno potrebno, če hočejo rešiti »tečajno uganke«, poiskati to postojanko precej višje v smeri proti tečaju samemu. Zamislili so si jo kar na plavajočih ledenih ploščah. Sedem dolgih let so pripravljali te načrte pod vodstvom svetlega prof. Smida in letos so se odločili, da jih uresničijo. Glavna naloga, ki naj bi jo opravila ta posadka, naj bi bila v tem, da prouči dodobra vremenske razmere, ki vladajo okoli Severnega tečaja. Svoje ugotovitve in odkritja naj bi brezlično sporočali na Rudolfovo otočje, odtod pa v ostali svet. Ta vremenska opazovanja so zato tako važna, ker bo na podlagi njih lahko še z veliko večjo verjetnostjo točno napovedovati vreme, kakor pa se to dogaja danes. Vremenski pojavi, ki se dogajajo v zmernem pasu, so v vzročni zvezi z onimi v polarnih krajih. Zemeljska tečaja sta namreč točki, kjer se začenejo zračni tokovi in se gibljejo neprestano proti južnejšim krajem. Za bodočnost bo postavitve

avtomatične vremenske opazovalnice

na ledenih ploščah blizu Severnega tečaja velikega pomena, ker bodo v zmerno toplih predelih zemlje ljudje lahko takoj obveščeni brezlično o tem, da se pripravlja napad mrzlega zračnega vala s skrajnega severa. Te avtomatske priprave naj bi posebne odprave nadzorovale vsako leto po dvakrat in odstranile morebitne motnje.

Največ uspeha obeta mesec marec

Rusi so se torej odločili, da pošljejo letošnjo pomlad svojo novo, z vsem potrebnim opremljeno odpravo v severne ledene kraje. Najbolj priporočljiv za to je mesec marec, ker takrat preneha polarna noč, ki na najsevernejšem koncu naše zemlje

traja pol leta. Poleg tega pa je takrat tudi najbolj ugodno vreme za letalce. Značilna je bila takoj prva ugotovitev te odprave, namreč, da pokrajine okoli Severnega tečaja niso najbolj mrzle na vsej zemlji, kakor so prej to splošno trdili, pač pa da tam toplina pade včasih celo na 2 stopinji pod ničlo. Torej je tam mnogo topleje, kot v nekaterih drugih krajih, ki so celo stalno naseljeni. Pa tudi takrat, kadar leži nad severnimi pokrajinami tako imenovana polarna noč more odprava, ki tam prežimuje, vsaj v neki meri opravljati svoj raziskovalni posel naprej, saj ji svetli tako imenovana polarna luč, ki je tako močna, da se ob njej da celo brati. Poleti se vreme v skrajnih severnih pokrajinah poslabša, ker nastopi veliko pooblačenje in postane zrak zelo vlažen, zaradi česar se nabira na letalih ledena skorja, ki zelo ovira letenje. Na Rudolfovem otoku, ki leži približno na 81 stopinji severne zemljepisne širine, so prostrane ledene plošče, ki kaj dobro služijo kot pristajališče za letala. Ta otok je oddaljen od Severnega tečaja le še 920 km. Letalo preleti to pot tja in nazaj v kakih desetih ali dvanajstih urah.

Znanstveno delo

V ledeni puščavi severnih pokrajin se mude štirje raziskovalci, ki jim letala dovažajo hrano in vse drugo potrebno z Rudolfovega otoka, odkoder obstoji stalna zveza z Rusijo in ostalim svetom. Računajo, da bo ta polarna odprava ostala tam nekako eno leto, kljub temu pa ima hrane za pol-drugo leto s seboj. Vsak član te odprave ima svojo posebno nalogo. Hidrobiolog Širšov z merjenjem morske globine pod večnim ledom ter raziskuje tajnosti podmorskega življenja. Meri tudi jakost in smer morskih tokov. Ker domnevajo, da je na zemeljskem tečaju morje globoko 4000 do 5000 m, so pripravili za raziskovanje morskega dna primerno dolge vrvi, od katerih je ena dolga 5 km, dve pa 2 km. Drugi raziskovalec je Fjodorov, ki mu je poverjena naloga, da prouči zemeljski magnetizem v teh zemljepisnih širinah in ugotovi, koliko zemlja na Severnem tečaju telesa bolj privlači, kot pa kje drugod, ali kar se z drugimi besedami pravi, koliko so telesa v večjih zemljepisnih širinah težja. Z vso vsmo pa se tudi prizadeva, da bo na posameznih krajih, kamor ga zanesejo plavajoče ledene plošče, ugotovil odklon magnetne igle in to nazorno upodobil na posebni zemljepisni karti. Takšne karte magnetologi danes še nimajo!

Polarno noč neprestano love v fotografsko celico, da bi jo na podlagi slik mogli čimbolj natančno razložiti. Za merjenje težnosti so izdelali v Leningradu posebno pripravo, ki je v bistvu nekako nihalo. Priprave, ki so potrebne za vremensko opazovanje, so na ledenih ploščah v majhni leseni koči,

Previdni koraki v dolino, kamor jih žene zima.

ki je postavljena na 2 metra visokih kolih. V njej so toplomeri, priprave za merjenje vlažnosti, anemoidi, s katerimi merijo smer in jakost vetrov, barometri za merjenje zračnega tlaka in še nekaj drugih priprav. Vsakih šest ur dajejo s teh vremenskih opazovalnic svoja poročila postaji na Rudolfovem otoku in od tam na evropsko celino.

Vsi člani najnovejše polarne ekspedicije so prepričani, da bodo s svojimi raziskovanji doprinesli marsikaj novega k razjasnitvi celo onih pojavov, ki se dogajajo daleč na jugu v srednji Afriki, kajti zdi se jim, da je polarna pokrajina tista, kjer imajo razni pojavi tudi daleč nekje drugod svoj prvi izvor in vzrok.

Dva obraza - en človek

Ameriški filmski igralec Paul Muni v dveh svojih največjih in najprepričljivejših vlogah. Na levi kot znanstvenik Pasteur v filmu »Rešitelj človeštva«, na desni kot Zola v delu »Vest svetac«.

Na dan proslave Mussolinijevga pohoda na Rim pred 15 leti, so letos v Italiji obhajali številne skupne poroke. Samo v Milanu je bilo na ta dan poročenih 722 dvojic.

Žalostna stran umetnikov

V veliki koncertni dvorani velenesta, kjer zabave željna množica sedi v razkošnih naslanjačih ali še razkošnejših ložah, se brezskrbno pogovarja, zvedavo nastavlja gledališke daljnogledke, se veselo, zadovoljno smeja, pokimava in prikrito pozdravlja, sedi čisto v senci bogato okrašene lože gospa Segovia in s težkim srcem gleda skozi solze, ki ji polnijo oči, svojega moža, čudovitega kitarista, ki s svojo umetnostjo na kitaro zabava izbrano, a brezčutno množico in jo napolnjuje z občudovanjem.

Samo ona, skrita v loži, ve, kako je umetniku hudo pri srcu. Saj je malo pred nastopom prejel iz zavoda v Švici, kjer se je vzgajal njegov edini 13 letni sin, brzojavko, da mu je sin nenadoma umrl. Lazil je po nekem zidovju, prijel za žico visoke električne napetosti in mrtev omahnil na tla. Toda koncert je bil napovedan, umetnik je moral nastopiti. S krvavečim srcem in v spremstvu svoje jokajoče žene je šel v gledališče, kjer je občinstvo že postajalo nestrpno in surovo zahtevalo skorajšnji nastop umetnika. Požrl je solze, se ves poglubil samo v svojo umetnost; igral je nagrobno govoru ljubljenemu sinu, zadivil množico, ki ni mogla razumeti umetniškega srca, z izrednim igranjem.

Liubezen pri »zavržencih«

Varšavsko sodišče bi kmalu postalo pozorišče žaligre, kakršno si more zamisliti le kak pisatelj detektivskih romanov, kjer se velika ljubezen ne ustraši nobenih postav in zaprek.

Sodili so namreč zloglasnega ubijalca in roparja Nowickega ter ga obsodili na smrt. Med občinstvom pa je bila lepa in ognjevit Marija Patinowska, ki je bila brezupno zaljubljena v roparskega junaka. Hotela se je maščevati nad sodiščem in v splošni zmedbi morda rešiti svojega junaka, zato je s pomočjo 19 tovarišic do prihodnjega zasedanja sodišča spravila pod mizo državnega tožila, ki je najbolj zahteval smrtno kazen za Nowickega, bombo. Policija je zaroto še pravočasno odkrila in pozaprla vseh 19 tičic.

Teden rekordov

so otvorili na avtomobilski cesti Frankfurt—Darmstadt v Nemčiji. Najboljši in najbolj priljubljeni dirkač z avtomobilom je Bernt Roseneyer, ki je dosegel svetovni rekord neke posebne vrste dirkanja s 188 km 656 m srednje hitrosti na uro. — Za avtomobilisti pridejo motociklisti, med katerimi je posebno znan Winkler.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 10. novembra: 12 Slovenski plesi (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13. Cas, spored, obvestila, 13.15 Češka pevka skupina (plošče) — 14 Vreme, borza — 18 Mladinska ura: Glasbeno oblikoslovje: pesne oblike (g. dr. Anton Dolinar) — 18.40 Oblike in dinamika življenja (vseuč. prof. g. dr. Andrej Gosar) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Šah, 20 Koncert češke komorne glasbe. Izvajajo: ga. Lobejeva (čelo), gđ. Franeka Orlikova (violina) in Silva Hrašovec (klavir) — 21 Koncert češke glasbe (Radijski orkester) 22 Cas, vreme, poročila, spored —

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

42

Ko je gledal, kako se v daljavi dviga iz morja pristanišče v Kalkuti, nejasno, kakor da vstaja iz megle, se mu je zdelo, da se prebujajo. Šele zdaj je prav in v vsej teži občutil odgovornost, ki ga je sedem tednov tlačila s svojim bremenom. Bili so trenutki, ko je ena sekunda ali ena sama njegova beseda odločala o usodi vse njegove čete. Če bi bil samo malo neodločen ali če bi se bil le za las zmotil, pa bi bili vsi šli po zlu...! Kako strašne so bile tiste noči v šatoru, ko je čutil, da je vsa odgovornost samo na njemu... Barclay in Randall sta bila sicer hrabra fanta, toda prav to je bila tudi njuna napaka, bila sta preveč hrabra... Takoj ko je padel prvi strel, bi bila najrajši planila v napad, ne da bi kaj pomislila na sovražnikovo premoč in na brezupnost takih korakov. Vickers ju je pogosto moral zadrževati s silo...

Spomnil se je, kako je s kupljenimi konji obšel sovražnika, ki je prežal na kameniti višini. Izpustil je nekaj konj, da so drveli mimo Arabcev, ki so začeli streljati za njimi in so mislili, da bodo šli Angleži po tej poti, Vickers pa je medtem oddrvel za njihovim hrbtom. Vsi njegovi ljudje so še dolgo govorili o tem, kako je Vickers ta dan rešil konje in najbrž ves svoj oddelek.

Šele zdaj, ko mu je pred očmi vstajalo pristanišče, je mogel zopet misliti na zaročenko. Šele zdaj je zopet postal samosvoji človek, ker je vso pot mislil samo na svojo nalogo.

Takoj ko izkrca ljudi, pojde do guvernerja... In morda bo še danes karavana krenila proti Chukotiju... Dan, dva... pa se bo zopet videl z njo... Med njegovo odsotnostjo nista nič slišala drug o drugem... Samo kapitan ladje, ki je prevzel arabske konje, jim je pravil, da se v Indiji kuha vojna... To je bila edina vest, ki jo je o Indiji imel on in njegovi... Toda Vickers je to vedel že od prej, le da podrobnosti ni mogel

dognati... Zdaj pa je bil že nestrpen in komaj je čakal, kdaj bo prišel v Kalkuto... Zakaj je Campbell odpeljal hčerko s seboj v Chukoti? ... Zakaj je ni rajši pustil v Kalkuti? ... No zdaj ni imelo več smisla, da bi še mislil na to... Samo še pol ure, pa bo vedel vse...

Stal je na kljunu in gledal proti luki, v kateri je že lahko z pogledom razbral jambore in parniške dimnike.

Randall je prišel k njemu in ga potrpeljal po rami:

»Komaj čakate, da se vrnete, kajne?«

Vickers ga je pogledal začudeno, kakor da ga ni razumel, potem se je nasmehnil:

»Rad bi, da bi bil že v Chukotiju. Surat kan je zdaj že gotovo zbral svoje čete.«

»Skrbi vas, kaj ne?«

»Da vam povem po pravici, res ne vem, zakaj so poslali ženske iz trdnjave.«

»Slišal sem, da je polkovnik Campbell odpeljal tudi hčerko s seboj.«

»Da.«

Geoffrey je molčal in Randall je dobro razumel njegovo zaskrbljenost. Skušal ga je pomiriti.

»Sir Charles je gotovo mislil tudi na to. Tega ni naredil nalašč, ker bi bil Surat gotovo izvedel, Macefield pa noče pokazati, da ga usoda te trdnjave morda kaj skrbi. Toda zadržno se je pobrigal, da bodo ženske in otroke ob nevarnosti poslali v Kalkuto.«

»To tudi jaz upam...«

Barclay in Pearson sta bila pri vojakihi, ki so se že zbirali na krovu, pripravljeni na izkrcanje.

Ladja je vozila počasneje. Jadra so bila speta, zdaj je delal samo parni stroj in iz dimnika se je vil gost dim.

Z daljnogledom je bilo mogoče videti veliko množico ljudi, ki so se zbrali na obali. Tam je stala tudi častna četa.

Randall je veselo vzkliknil:

»Zdi se mi, da nam pripravljajo svečan sprejem!«

Vickers je zamahnil z roko:

»Ne maram teh parad!«

Zdaj so zaslišali topovske strele. To je bilo na čast njim. V pristanišču je igrala godba.

Guverner sir Charles Macefield je čakal častnike v svoji delovni sobi kakor ponavadi.

»Dobro jutro, gospodje! Ne morem vam povedati, kako sem ponosen na vas vse, ki ste tako hrabro izvršili nalogo, ki smo vam jo naložili!«

Zatem je guverner stopil k Vickersu:

»Čestitam vam, major Vickers...«

»Major?... Hvala vam, sire...«

Zatem je stopil k poročniku Randallu:

Foto Warner Bros

S tem, da je Vickers zmešal Arabce s konji, je rešil svojo četo.